

Doc. dr. sc. Bosiljka Britvić Vetma¹Šime Peša²

IZVRŠENJE UPRAVNIH I UPRAVNOSUDSKIH ODLUKA

Pregledni rad / Review

UDK 342.9

Autori razmatraju važeće hrvatsko pravo koje se odnosi na izvršenje upravnih i upravno-sudskih odluka, te se osvrću na mjerodavne zakonske odredbe koje se tiču izvršenja u upravnom postupku i upravnom sporu. Na kraju raspravljaju o primjeni konvencijskog prava i prava Europske unije u postupcima izvršenja.

Ključne riječi: izvršenje, upravni postupak, upravni spor, konvencijsko pravo, pravo Europske unije.

1. Izvršenje u upravnom postupku

Upravni akt donijet u upravnom postupku samo stvara određenu subjektivnu pravnu situaciju, tj. određuje neko pravo ili obvezu za stranku na koju se rješenje odnosi. Međutim, da bi se ta situacija i faktički ostvarila potrebno je da u stvarnosti nastupe određene promjene koje će biti u skladu s izrekom rješenja. Konačni cilj rješavanja u upravnom postupku bit će, prema tome zadovoljen tek onda kad se faktično stanje stvari određeno nekim upravnim aktom dovede u sklad sa stanjem koji se određuje konkretnim upravnim aktom. Osnovna svrha ovog dijela pravnog procesa je provedba upravnog akta, pa u svezi s tim i zaštita subjektivnih prava stranke i pravnih interesa propisanih normama mjerodavnog zakona, koji konkretnom prilikom bivaju neposredno primijenjeni. Naime, značenje pojma izvršnosti ovisi o smislu tj. o načinu na koji se sam upravni akt definira i njegove odrednice izvode. Izvršnost je stečeno svojstvo upravnog akta koje ukazuje na pravnu mogućnost da se po aktu postupa, odnosno da se njegova izreka može ostvariti prisilnim putem. U hrvatskoj teoriji upravnog prava prevladava stajalište o prinudnom izvršenju upravnog akta, odnosno smatra se da je upravni akt takve naravi da može nastati i razvijati se, samo uz pretpostavku da se izvršnost kao obilježje upravnog akta, svodi na mogućnost izvršenja upravnog akta prinudnim putem. Što međutim nije sasvim ispravno, posebno kada se zna da daleko najveći broj upravnih akata ne traži izvršenje prinudnim putem (*in principio*). Primjerice, prema mišljenju Krbeka; izvršenje upravnog akta, u užem i tehničkom smislu, znači prinudno provesti u život

¹ Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

² Student Stručnog upravnog studija Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

dispozitiv upravnog akta, pošto je stranka propustila to dobrovoljno izvršiti.³ Dalje navodi, u svezi s prinudnim izvršenjem da nema nekog općeg pravila po kojem bi ne ispunjenje obveze utvrđene upravnim aktom bilo već sama po sebi kažnjiva, te da uprava ne može po slobodnoj volji i na temelju svojeg autoriteta pristupiti prinudnom izvršenju upravnog akta, već to može učiniti samo na osnovi postojećeg zakonskog ovlaštenja, služeći se pritom onim prinudnim sredstvima koji su propisani pravnim propisima.⁴ Međutim on, ipak dozvoljava odstupanje od ovog općeg principa, te navodi da upravni akt ne pretpostavlja uvijek otpor stranke, primjerice; izvjesni konstitutivni upravni akt koji zasniva neki pravni odnos.⁵ Dok Borković, pak smatra, da je izvršenje posljednja faza upravnog postupka kojom se i stvarno uspostavlja stanje određeno dispozitivom akta koji se određuje.⁶ Da bi uopće moglo doći do izvršenja u upravnom postupku, potrebno je da postoji osnova prema kojoj će se izvršenje provesti. Osnova za izvršenje može biti; rješenje, zaključak i nagodba.⁷ No, ipak rješenje doneseno u upravnom postupku, predstavlja najučestaliji način završetka upravnog postupka. Načelno gledajući, postupak izvršenja se sprovodi u pojedinim situacijama, već samim dostavljanjem rješenja stranci, jer je rješenje takve prirode da njegovo dostavljanje stvara i faktičku situaciju željenu odnosnim rješenjem, ili je pak sama stranka dobrovoljno stvara. Međutim, kada se rješenjem stranci nalaže kakva obveza onda može doći do situacije da stranka, ispuni obvezu (stranka sama stvara situaciju koja je u skladu sa rješenjem), ili pak odbije ispunjenje te obveze (provodi se protiv stranke postupak izvršenja). Naime, Zakon o općem upravnom postupku⁸ predviđa da se rješenje donijeto u upravnom postupku može prinudno izvršiti samo pošto postane izvršno,⁹ stoga je izričito propisano kada postaje izvršno prvostupanjsko,¹⁰ odnosno drugostupanjsko rješenje donijeto u upravnom postupku.¹¹

Iako Zakon o općem upravnom postupku više ne sadrži odredbu o konačnosti rješenja, a navedeni se pojam ne navodi niti u jednoj daljnjoj zakonskoj odredbi, ipak je važno istaknuti kako je pojam konačnosti olakšavao snalaženje u zakonskim tekstovima, te se upravno-pravnoj literaturi moglo suštinski istaknuti pravna snaga i svojstvo koje upravni akt ima u trenutku kada je završen upravni postupak, ali još nije stekao svojstvo pravomoćnosti. Pojam konačnosti bio je izuzetno značajan za utvrđivanje postupovnog trenutka u kojem je bilo moguće izjaviti pojedine izvanredne pravne lijekove, te kao i za utvrđivanje trenutka kada se moglo pristupiti izvršenju upravnog akta. Nije nebitna niti činjenica da je pojam konačnosti

³ "Najopćenitije izraženo, izvršenjem se prinudnim putem uspostavlja stanje, koje odgovara zahtjevu pravnog poretka. Izvršnost je prinudno ostvarivanje određenog pravnog poretka. Ono je reakcija na protupravnost...."

Vidi: Krbek, Ivo, *Osnovi Upravnog prava FNRJ*, JAZU, Zagreb, 1950., str. 497.

⁴ Vidi: Krbek, Ivo, *Pravo jugoslavenske javne uprave, III knjiga*, Birozavod, Zagreb, 1962, str. 29.

⁵ Vidi: Krbek, Ivo, *Stranka u upravnom postupku*, Jugoslavenska štampa d.d., Zagreb, 1928., str. 152.

⁶ Vidi: Borković, Ivo, *Upravno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2002., str 476.

⁷ Vidi: Borković, Ivo, op. cit., str 476.

⁸ Narodne novine br. 47/09.

⁹ Zakon o općem upravnom postupku, članak 133. stavak 1.

¹⁰ Zakon o općem upravnom postupku, članak 133. stavak 2.

"Prvostupanjsko rješenje postaje izvršno istekom roka za žalbu ako žalba nije izjavljena, dostavom rješenja stranci ako žalba nije dopuštena, dostavom rješenja stranci ako žalba nema odgovorni učinak, dostavom stranci rješenja kojim se žalba odbacuje ili odbija, danom odricanja stranke od prava na žalbu te dostavom stranci rješenja o obustavi postupka u povodu žalbe."

¹¹ Zakon o općem upravnom postupku, članak 133. stavak 3.

"Drugostupanjsko rješenje kojim se rješava upravna stvar postaje izvršno dostavom stranci."

postao dio hrvatske upravnopravne tradicije, te da se koristio u velikom broju posebnih zakona kojima se uređivao upravni postupak.¹²

Šikić navodi, vezano za pojam konačnosti, kako je iz odredbi novog Zakona o upravnim sporovima,¹³ vidljivo kako je zakonodavac zadržao koncepciju prema kojoj je izjavljivanje žalbe u upravnom postupku procesna pretpostavka za podnošenje tužbe u upravnosudskom postupku. Također, ističe kako se iz odredbi Zakona o općem upravnom postupku kojima su regulirana izvanredna pravna sredstva, može zaključiti kako je zakonodavac korištenje takvim sredstvima vezao uz prethodno izjavljivanje žalbe. Prema tomu, i u sadašnjem sustavu upravnog i upravnosudskog postupanja neophodno je utvrditi postupovni trenutak koji se ranije označavao pojmom konačnosti.¹⁴ Međutim, s obzirom na izbjegavanje korištenja izraza "konačnost" i "okončan", zakonodavac koristi sintagmu "rješenje protiv kojeg se ne može izjaviti žalba".¹⁵ Treba naglasiti važnost razlikovanja pojma izvršnosti, od pojma konačnosti i pojma pravomoćnosti rješenja. Svaki od tih pravila pravno znači nešto drugo (izvršnost znači da je upravni akt došao u fazu da se njegova izreka može provesti u život, konačnost znači da je postupak donošenja upravnog akta završen i konačnost konzumira žalbu) dok pravomoćnost predstavlja institut koji ne dopušta da se o jednom upravnom aktu o kojem je odlučeno ponovno odlučuje (*ne bis in idem*), bez obzira je li stvar pravilno ili pogrešno riješena.

Drugi razlog zbog kojeg je nužno ovo razlikovanje je taj što se u vođenju konkretnog postupka ovi instituti mogu stajati u određenoj vezi u kojoj se njihovo vremensko pojavljivanje može podudarati ili razdvajati. Tako se načelno izvršnost vremenski podudara s konačnošću, no isto tako pod određenim uvjetima izvršnost upravnog akta može i prije nastati (žalba ne odlaže izvršenje); ali čak i poslije nastupa konačnosti kad se povodom tužbe odlaže izvršenje upravnog akta. Pravilo je da je upravni postupak dvostupanjski te da se protiv drugostupanjskog rješenja može izjaviti tužba sudu kojom se pokreće upravni spor. Pravilo je, isto tako, da žalba odlaže izvršenje rješenja (suspenzivno djelovanje žalbe), a da tužba u upravnom sporu ne odlaže izvršenje, dakle, tužba nema suspenzivno djelovanje. Prema tome, u pravilu, konačnost nastupa prije pravomoćnosti (jer stranka mora prije iskoristiti žalbu, pa tek onda stječe pravo na tužbu), mada i tu mogu postojati različite situacije. Izuzeci od tih pravila su; ako je zakonom određeno da žalba nema suspenzivno djelovanje tada izvršnost nastupa prije konačnosti, tj. dostavom prvostupanjskog rješenja stranci (akt nije konačan jer postoji mogućnost žalbe); ako tužba ima suspenzivno djelovanje, tada izvršnost nastupa nakon konačnosti a istovremeno s pravomoćnošću; ako je žalba bila dopuštena, istekom roka za žalbu, ako ona nije uložena, rješenje istovremeno postaje konačno, pravomoćno i izvršno.¹⁶ Prvostupanjsko rješenje, tako, može postati izvršno čim je dostavljeno stranci ako žalba nije dopuštena ili ako žalba nema odgodni učinak. Ako je žalba dopuštena i ima odgodni učinak, prvostupanjsko rješenje može postati izvršno istekom roka za žalbu ako

¹² Marko, Šikić, *Pravomoćnost, konačnost i izvršnost u upravnom postupku*, Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 33, br. 1, 205-220 (2012), str. 211.

¹³ Narodne novine br. 20/10, 143/12 i 152/14.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Marko, Šikić, *Pravomoćnost, konačnost i izvršnost u upravnom postupku*, Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 33, br. 1, 205-220 (2012), str. 212.

¹⁶ Vidi: Aviani, Damir, *Praktikum upravnog prava Republike Hrvatske*, Split, Veleučilište u Splitu, 2002., str. 210.

žalba nije izjavljena. Ako stranka žalbu izjavi, rješenje će postati izvršno dostavom rješenja kojom se žalba odbacuje ili odbija. Također, prvostupanjsko rješenje može postati izvršno i danom odricanja stranke od prava na žalbu, te dostavom stranci rješenja o obustavi postupka u povodu žalbe ako je stranka odustala od žalbe. Budući da se protiv drugostupanjskog rješenja ne može izjaviti žalba drugostupanjsko rješenje kojim se rješava upravna stvar postaje izvršno dostavom stranci.

Nadalje treba reći, ako se rješenjem nalaže izvršenje kakve radnje, u izreci će se odrediti rok u kojem se ta radnja mora izvršiti. Tako adresat upravnog akta, može utvrđenu obvezu izvršiti dobrovoljno u ostavljenom roku. Tek ukoliko stranka to ne učini u ostavljenom roku, pristupit će se izvršenju, bilo administrativnom, bilo sudskom (ovisno o vrsti obveze).

Đerđa navodi kako je trenutak nastupa izvršnosti rješenja vezan uz mogućnost korištenja žalbe, ali i upravnosudske tužbe. S obzirom na to da i tužba u upravnom sporu može odgoditi izvršenje rješenja¹⁷ do izvršnosti rješenja može doći tek nakon pravomoćnosti, tj. tek nakon dostavljanja stranci presude kojom se odbija tužba. Također, ako je u rješenju određeno da se radnja koja je predmet izvršenja može izvršiti u za to ostavljenom roku (rok za dobrovoljno izvršenje činidbe), rješenje će postati izvršno tek istekom toga roka.¹⁸

Međutim, pojedini autori, objašnjavajući da se radi o gotovo istim pojmovima, smatraju da se u primjeni odredaba posebnih propisa konačan akt treba shvaćati kao izvršni akt prema važećem Zakonu o općem upravnom postupku.¹⁹ Navedeno stajalište prihvaćeno je i u zakonodavstvu. Naime, Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 6. listopada 2010. donijela zaključak kojim je odredila rok za usklađivanje svih propisa u Republici Hrvatskoj sa Zakonom o općem upravnom postupku, a taj rok je 5. travanja 2011. godine. U postupku usklađivanja sa Zakonom o općem upravnom postupku, sukladno navedenom zaključku, u velikom broju posebnih zakona pojmovi "konačnost" ili "konačan" zamijenjeni su pojmovima "izvršnost" ili "izvršan".²⁰

Šikić drži kako navedena shvaćanja i zakonodavčev pristup nisu ispravni, te smatra kako se radi o dva različita instituta. Pojmom konačnosti želi se izraziti procesni trenutak u kojem se rješenje nalazi kada protiv njega više nije moguće koristiti redovna pravna sredstva (žalbu) u upravnom postupku. Pod pojmom izvršnosti drži da, pak, u prvom redu podrazumijevamo mogućnost prisilnog ostvarenja izreke upravnog akta.²¹

¹⁷ V. čl. 17. ZUS-a i čl. 26. ZUS-a-2010. Čl. 140. st. 1. ZUP-a određuje kako na prijedlog stranke, a radi izbjegavanja nastanka teško popravljive štete, javnopravno tijelo koje je donijelo rješenje može odgoditi izvršenje i, ako je to nužno, produžiti odgodu izvršenja sve do donošenja pravomoćne odluke o upravnoj stvari, ako nije drukčije propisano zakonom i ako se to ne protivi javnom interesu. St. 2. istoga članka propisuje se kako će se izvršenje odgoditi ako je u izvršenju obveze dopušten poček ili se umjesto izvršnog privremenog rješenja donese rješenje o glavnoj stvari koja se razlikuje od privremenog rješenja.

¹⁸ O trenutka kada nastupa izvršnost rješenja v. i u: Đerđa, op. cit., (bilj. 2), str. 307

¹⁹ Vidi: Bienenfeld, Josip, Primjena Zakona o upravnim područjima prostornog uređenja i gradnje nakon stupanja na snagu novog Zakona o općem upravnom postupku, u: *Primjena Zakona o općem upravnom postupku*, Novi informator, Zagreb, 2010., str. 283. i Đerđa, op. cit., (bilj. 2), str. 60.

²⁰ Marko, Šikić, *Pravomoćnost, konačnost i izvršnost u upravnom postupku*, Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 33, br. 1, 205-220 (2012), str. 215

²¹ "Izvršnost rješenja je svojstvo na temelju kojega se obvezana stranka može prisiliti da izvrši obvezu kad je ona u zakonskom ili rješenjem određenom roku nije dobrovoljno izvršila, odnosno pravna mogućnost ostvarenja izreke upravnog akta." Đerđa, op. cit., (bilj. 2), str. 306. Vidi i Marko, Šikić, *Pravomoćnost, konačnost i izvršnost u upravnom postupku*, str. 216.

Zakon o općem upravnom postupku institut izvršenja regulira svojim petim dijelom. Tako propisuje trenutak kada rješenje u upravnom postupku postaje izvršno. Potom navodi kako se izvršenje provodi protiv osobe koja je obvezna ispuniti obvezu (izvršenik), odnosno njegovih pravnih slijednika. Nadalje, propisuje kako se izvršenje provodi po službenoj dužnosti kad to nalaže javni interes, kako se izvršenje koje je u interesu stranke provodi se na prijedlog stranke (predlagatelj izvršenja), te kako se izvršenje može provesti i na temelju nagodbe stranaka. Po isteku roka od pet godina od dana kad je rješenje postalo izvršno, rješenje se ne može izvršiti, ako zakonom nije drukčije propisano. Isti tako, Zakon o općem upravnom postupku utvrđuje kako se izvršenje novčanih obveza provodi se u skladu s propisima koji se primjenjuju na sudsko izvršenje. Tako propisuje kako se izvršenje novčanih obveza provodi sudskim putem na temelju zahtjeva javnopravnog tijela koje je donijelo rješenje ili stranke kojoj je izvršenje u interesu. Ističe kako rješenje kojeg se izvršenje traži treba sadržavati potvrdu izvršnosti. Ako tijelo koje je izvršno rješenje donijelo ne izda potvrdu u roku od 15 dana od podnošenja zahtjeva, stranka može izvršnost rješenja dokazivati i drugim sredstvima. Izvršenje nenovčanih obveza provodi javnopravno tijelo koje je o stvari riješilo u prvom stupnju. Ako je propisano da izvršenje ne može provoditi javnopravno tijelo koje je o stvari rješavalo u prvom stupnju, a nije propisano za to ovlašteno tijelo, izvršenje provodi prvostupanjsko tijelo državne uprave nadležno za poslove opće uprave prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta izvršenika ili prema sjedištu pravne osobe ako je izvršenik pravna osoba. Tijelo kojeg se rješenje izvršava dužno je na rješenje koje se izvršava staviti potvrdu izvršnosti i dostaviti ga javnopravnom tijelu nadležnom za izvršenje. Zakon o općem upravnom postupku, nastavljajući normirati postupak izvršenja, određuje kako ako izvršenik ne postupi po izvršnom rješenju, donosi se rješenje o izvršenju u pisanom obliku. Rješenje treba sadržavati vrijeme, mjesto i način izvršenja. Rješenjem se može odrediti dodatni rok za ispunjenje obveze ili odrediti da se obveza ispuni odmah. Rješenje mora sadržavati opomenu o novčanoj kazni i iznos kazne. Kad se izvršenje provodi putem trećih osoba, potrebno je navesti obvezu izvršenika da snosi troškove izvršenja. Žalba protiv rješenja o izvršenju može se uložiti samo na vrijeme, mjesto i način izvršenja i nema odgovni učinak.

Na prijedlog stranke, a radi izbjegavanja nastanka teško popravljive štete, javnopravno tijelo koje je donijelo rješenje može odgoditi izvršenje i, ako je to nužno, produžiti odgodu izvršenja rješenja sve do donošenja pravomoćne odluke o upravnoj stvari, ako nije drukčije propisano zakonom i ako se to ne protivi javnom interesu.²² Izvršenje će se odgoditi ako je u izvršenju obveze dopušten poček ili se umjesto izvršnoga privremenog rješenja donese rješenje o glavnoj stvari koje se razlikuje od privremenog rješenja. O odgodi izvršenja donosi se rješenje. Izvršenje rješenja provodi se radnim danom.²³ Nedjeljom, blagdanom, neradnim danom i noću izvršenje se može provesti samo ako postoji opasnost od odgode ili se moraju poduzeti hitne mjere radi zaštite života i zdravlja ljudi ili imovine veće vrijednosti i ako je javnopravno tijelo koje provodi izvršenje za to izdalo pisani nalog. Javnopravno tijelo koje provodi izvršenje prisilit će izvršenika na ispunjenje obveze iz rješenja²⁴ novčanom kaznom, ako je izvršenik ne ispuni sam, ako izvršenje putem trećih osoba nije moguće ili je nepri-

²² Vidi Zakon o općem upravnom postupku, čl. 140.

²³ Vidi Zakon o općem upravnom postupku, čl. 141.

²⁴ Vidi Zakon o općem upravnom postupku, čl. 142.

kladno za postizanje svrhe izvršenja. Novčana kazna kojom se fizička osoba prisiljava na izvršenje izriče se rješenjem u iznosu do dvije prosječne godišnje bruto plaće ostvarene u Republici Hrvatskoj u prethodnoj godini. Novčana kazna kojom se pravna osoba prisiljava na izvršenje izriče se rješenjem odgovornoj osobi te pravne osobe u iznosu do deset prosječnih godišnjih bruto plaća ostvarenih u Republici Hrvatskoj u prethodnoj godini. Žalba na rješenje o novčanoj kazni ne odgađa izvršenje rješenja. U slučaju daljnjeg neispunjavanja obveze, izreći će se druga, veća novčana kazna unutar utvrđenog raspona. Ako je potrebno, novčana kazna može se izreći i više puta. Novčane kazne izvršavaju se sukladno odredbama ovoga Zakona o izvršenju novčanih obveza. Kad se obveza izvršenika sastoji od radnji koje mogu obaviti i treće osobe,²⁵ a izvršenik je ne izvrši ili je ne izvrši u cijelosti, ta će se radnja obaviti putem trećih osoba na trošak izvršenika. Tijelo nadležno za izvršenje zaključkom će naložiti izvršeniku da unaprijed položi novčani iznos potreban za podmirenje troškova izvršenja. O iznosu troškova izvršenja putem trećih osoba odlučuje se rješenjem. Ako se primjenom drugih sredstava svrha izvršenja nenovčane obveze ne može postići ili se izvršenje ne može provesti pravodobno, izvršenje se provodi u skladu s prirodom obveze, a kad je to nužno, može se provesti i neposrednom prisilom.²⁶ Izvršenje se provodi na način i primjenom sredstava koja su najblaža za izvršenika, a dovode do cilja izvršenja.²⁷ Javnopravno tijelo će obustaviti izvršenje, a izvršene radnje poništiti: ako utvrdi da je obveza izvršena, ako utvrdi da izvršenje uopće nije bilo dopušteno, ako utvrdi da je izvršenje započeto prema osobi koja nije u obvezi, ako predlagatelj izvršenja odustane od prijedloga, ako utvrdi da je rješenje koje čini osnovu izvršenja oglašeno ništavim, poništeno ili ukinuto, u drugim propisanim slučajevima. O obustavi izvršenja donosi se rješenje. Kad je nakon provedenog izvršenja rješenje oglašeno ništavim, poništeno ili izmijenjeno u korist izvršenika, izvršenik ima pravo na povrat predmeta izvršenja u prijašnje stanje ili naknadu štete.²⁸ O zahtjevu izvršenika javnopravno tijelo koje je odobrilo izvršenje odlučuje rješenjem. Radi osiguranja izvršenja mogu se na prijedlog stranke, odnosno po službenoj dužnosti obaviti određene radnje izvršenja i prije nego što je rješenje postalo izvršno, ako bi izvršenje moglo biti spriječeno ili znatno otežano.²⁹ U slučaju izvršenja obveza koje se mogu prisilno izvršiti samo na prijedlog stranke, predlagatelj mora opasnost od sprječavanja ili otežavanja ispunjenja učiniti vjerojatnom, a službena osoba može u tom slučaju izvršenje radi osiguranja uvjetovati, u pravilu, polaganjem određenoga novčanog iznosa za štetu koja bi mogla izvršenjem rješenja nastati za protivnu stranku u slučaju da zahtjev predlagatelja ne bude usvojen pravomoćnim rješenjem o upravnoj stvari. Privremeno rješenje o osiguranju može se donijeti i kad postoji obveza stranke ili ju je predlagatelj učinio vjerojatnom, a postoji opasnost da će obvezana stranka raspolaganjem imovinom, dogovorom s trećim osobama ili na drugi način spriječiti ili znatno otežati izvršenje obveze. O izvršenju radi osiguranja donosi se privremeno rješenje o osiguranju. Kad je pravomoćnim rješenjem o upravnoj stvari utvrđeno da ne postoji obveza stranke za osiguranje koje je doneseno privremenim rješenjem, ili je na drugi način utvrđeno da je zahtjev za donošenje privremenog rješenja bio neopravdan, predlagatelj u korist kojeg je privremeno

²⁵ Vidi Zakon o općem upravnom postupku, čl. 143.

²⁶ Vidi Zakon o općem upravnom postupku, čl. 144.

²⁷ Vidi Zakon o općem upravnom postupku, čl. 145.

²⁸ Vidi Zakon o općem upravnom postupku, čl. 147.

²⁹ Vidi Zakon o općem upravnom postupku, čl. 148.

rješenje doneseno naknadit će protivnoj stranci štetu koja joj je prouzročena donesenim privremenim rješenjem. O naknadi štete rješava javnopravno tijelo koje je donijelo privremeno rješenje. Ako je očito da je privremeno rješenje ishođeno krivnjom ili obiješču predlagatelja, predlagatelj će se rješenjem kazniti novčanom kaznom u iznosu do 50% prosječne godišnje bruto plaće ostvarene u Republici Hrvatskoj u prethodnoj godini. Žalba na rješenje o novčanoj kazni ne odgađa izvršenje rješenja.³⁰ Ako je doneseno usmeno rješenje, javnopravno tijelo može narediti da se provede izvršenje bez donošenja rješenja o izvršenju.

2. Izvršenje upravnosudskih odluka

Zbog same važnosti upravnosudske zaštite i njezine učinkovite provedbe, izvršenje, kao postupak kojim se u stvarnosti uspostavlja stanje određeno izrekom presude donesene u upravnom sporu, postaje jedno od središnjih pitanja prava općenito, a napose upravnoga prava. Pravno idealnom situacijom može se ocijeniti ona u kojoj svaka stranka u upravnom sporu dobrovoljno izvrši obvezu koja joj je presudom nametnuta. No, u praksi to, na žalost, ipak nije tako, a problemi vezani uz izvršenje odluka donesenih u upravnim sporovima poznati su u mnogim državama već odavno.³¹

Zakon o upravnim sporovima Republike Hrvatske pitanje izvršenja oslanja na opredjeljenju zakonodavca za primarno reformacijske odluke upravnih sudova i Visokog upravnog suda.³² Isto tako treba navesti kako izvršenje upravnosudskih odluka prvenstveno proizlazi iz načela obveznosti. S tim u vezi treba istaknuti kako Zakon o upravnim sporovima u članku 10. navodi kako je pravomoćna presuda suda obvezna za stranke u upravnom sporu i njihove pravne slijednike, te kako je pravomoćna presuda suda kojom se odlučuje o zakonitosti općeg akta obvezna je za sve. Pozitivnopravno uređenje obveze izvršavanja sudskih odluka u upravnom sporu u Republici Hrvatskoj primarno proizlazi iz odredbe članka 6., stavak 3. Zakona o sudovima koji propisuje da je svatko u Republici Hrvatskoj dužan poštovati pravomoćnu i ovršnu odnosno izvršnu sudsku odluku i njoj se pokoriti.

Treba napomenuti da Zakon o upravnim sporovima ne razrađuje postupak izvršenja, već samo upućuje na primjenu pravila kojima je uređeno izvršenje u upravnom postupku. Đerđa i Šikić upozoravaju da ovakva, neodređena odredba Zakona o upravnim sporovima o izvršenju presuda može izazvati mnoge probleme i dvojbe u primjeni.³³ Šikić smatra da je zakonodavac uređenju obveznosti i izvršenju odluka morao pristupiti polazeći od shvaćanja upravnog spora kao primarnog spora pune jurisdikcije. Isto tako, zakonodavac nije u cijelosti uspio izgraditi efikasan i logičan sustav obveznosti i izvršenje sudskih presuda, u prvom redu zbog toga što nije uspio odgovoriti na probleme i pitanja što ih nameće sustav spora pune jurisdikcije.

Neučinkovito izvršenje odluka upravnih sudova česta je pojava u hrvatskom upravnom pravu. Zakon o upravnim sporovima pitanje izvršenja uređuje svojim petim dijelom. Presuda postaje izvršna nakon dostave stranci, ako presudom nije određen drugi rok za izvršenje.

³⁰ Marko, Šikić, *Pravomoćnost, konačnost i izvršnost u upravnom postupku*, Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 33, br. 1, 205-220 (2012)

³¹ Dario, Đerđa, *Izvršenje upravnosudskih odluka u Hrvatskom i usporednom pravu*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, God. 52 (2015), Broj 1 (115), Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, str.132.

³² Dario, Đerđa, Marko, Šikić, *Komentar Zakona o upravnim sporovima*, Novi informator, Zagreb, 2012., str. 299.

³³ Đerđa, Dario, Šikić, Marko, op. cit., str. 302.

Rješenje postaje izvršno nakon objave, odnosno dostave stranci, ako ovim Zakonom nije drukčije propisano. Izvršenje presude kojom je sud riješio stvar dužan je osigurati tuženik. Kad je presudom poništena pojedinačna odluka tuženika, a stvar nije riješena, tuženik je obvezan postupiti sukladno izreci presude, najkasnije u roku od 30 dana od dostave presude. Tuženik je vezan pravnim shvaćanjem i primjedbama suda. Ako tuženik ne osigura izvršenje presude u određenom roku, tužitelj može zahtjevom za izvršenje od suda zahtijevati izvršenje presude. Izvršenje se provodi prema pravilima kojima je uređeno izvršenje u općem upravnom postupku. Prema članku 82. Zakona o upravnim sporovima rješenje izvršava sud koji je rješenje donio. Izvršenje novčanih obveza određenih rješenjem provodi se u skladu s propisima kojima je uređeno sudsko izvršenje.

3. Utjecaj sudske prakse na izvršenje

Pravo na pravično suđenje pretpostavlja pravo na izvršenje sudskih odluka čim one postanu pravomoćne i obvezujuće, u protivnom članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ne bi imao nikakav koristan učinak. Upravo je taj koncept, vezan uz učinkovitost sudovanja, prihvatio Europski sud za zaštitu ljudskih prava u čuvenoj presudi *Hornsby protiv Grčke*,³⁴ kada je povezao obvezu izvršenja sudskih odluka s pravom na pravično suđenje. Uistinu u samoj formulaciji članka 6., stavka 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava ne stoji da države potpisnice imaju obvezu izvršenja sudskih odluka, ali je logično da ona u ime prvenstva prava ili težnje za učinkovitošću prava na pristup sudu³⁵ sudjeluje u definiciji pravičnog postupka. Drugim riječima, povreda obveze koja proizlazi iz dinamičnog tumačenja članka 6., stavka 1. od strane sudaca u Strasbourgu predstavlja, čitavo desetljeće, povredu prava na pravično suđenje jednako kao i povreda obveze za nepristranošću ili obveze suđenja u razumnom roku.³⁶ Izvršenje upravnosudskih odluka smatra se sastavnim dijelom suđenja, a neizvršenje presuda u razumnom roku posebno se kvalificira kao povreda "prava na sud" iz članka 6., stavka 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava. Na taj način, integracija kroz dinamično ili teleološko³⁷ tumačenje imperativa za izvršenjem sudskih odluka prava na pravični postupak ilustrira logiku učinkovitosti koju nastojimo ugraditi u sudovanje. Zahvaljujući tom pristupu, analiza upravnog sudovanja, kako je ustrojeno u Europi, pokazuje da se nudi više različitih rješenja kao odgovor na taj zahtjev.³⁸ Pravila o izvršenju odluka sve su dorađenija i sve fleksibilnija, ovisno o interesu koji se štiti: zaštita individualnog interesa, zaštita prava tužitelja i zaštita javnog interesa u širem smislu. Tako sudovi nadležni za upravne stvari najčešće raspolažu mjerama za prisilno izvršenje

³⁴ ESLJP, 19. ožujka 1997., *Hornsby c/ Grèce*, AJDA, 1997., 986, bilješka J.-G. Flauss; *Les grands arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme*, br. 31., str. 32

³⁵ ESLJP, 11. siječnja 2001., *Lunari c/ Italie*, RTD civ. 2001. 447, bilješka J.-P. Marguénaud.

³⁶ ... "pravo na pravično suđenje u širokom smislu čini cjelinu, ukupnost triju elemenata: (...) pravo na pristup sudu; (...) pravo na izvršenje presude", S. Guinchard, op. cit., str. 844.

³⁷ Ne vidi se kako je moglo biti drugačije: s obzirom da pravični postupak podrazumijeva de facto obvezu za izvršenjem sudskih odluka, je li trebala "velika" presuda da to dokaže? Formulacija presude u predmetu *Hornsby* svjedoči o tome: "budući da tijekom više od pet godina nacionalne vlasti nisu donijele potrebne mjere da bi izvršile pravomoćnu i ovršnu sudsku odluku, time su lišile članak 6. stavak 1. svakog korisnog učinka" i Sud je dodao "izvršenje presude, neovisno o kojem je sudu riječ, mora se smatrati sastavnim dijelom postupka u smislu članka 6."

³⁸ Čini se da samo Finska ne uzima u obzir taj zahtjev.

odluka kao što su sudski penali ili sudski nalog. Tako, primjerice, izricanje prisilnih mjera javnopravnom tijelu za izvršenje odluka može biti povjereno samom upravnom sudu: to je pravilo u Francuskoj, Španjolskoj, Italiji i Njemačkoj. U Belgiji Državni savjet od 1990. ima ovlasti izricanja sudskih penala, dok se ovlasti izdavanja sudskog naloga ograničavaju samo na slučajeve kada na temelju odluke o poništenju akta postoji obveza od suzdržavanja od primjene neke odluke. Zanimljivo je, osim toga, primijetiti da su u nekim državama stranke te od kojih potječu mehanizmi vezani uz izvršenje sudskih odluka (Irska, Velika Britanija). U drugima se propisuju maksimalni rokovi za izvršenje (Litva i Portugal), dok su u Republici Češkoj redovni sudovi nadležni za prinudno izvršenje odluka. Također je specifičan slučaj Portugala gdje redovni sudovi mogu sudjelovati u izvršenju odluka upravnog suda. Osim toga, u slučaju propuštanja izvršenja sudske odluke, može se pokrenuti postupak protiv javnopravnog tijela zbog građanskopravne odgovornosti za štetu te službenika zbog individualne ili stegovne odgovornosti. U slučaju neplaćanja novčane kazne i dosuđenih sudskih penala, postoji mogućnost pokrivanja nastale štete sredstvima iz državnog proračuna. U Austriji se još uvijek primjenjuju klasični postupci kao što su odgovornost upravnih vlasti za štetu i individualna odgovornost javnih službenika. To može dovesti do posebnih žalbi u upravnom postupku i tužbi zbog propuštanja postupanja uprave pred Vrhovnim upravnim sudom. U Grčkoj su odluke upravnog suda u postupku radi naknade štete ovršna isprava na temelju koje se može predložiti ovrha, jednako kao i presuda građanskog suda. Treba napomenuti da mali broj država poznaje mehanizme temeljem kojih je sudu dana nadležnost da zamijeni upravni akt nadležnog tijela. Međutim u Luksemburgu se imenuje poseban povjerenik koji donosi odluku u ime i umjesto nadležnog tijela i o njegovu trošku. To je slučaj i u Italiji, gdje se sud ne ograničava na to da putem sudske odluke (naloga) naloži javnopravnom tijelu da neku presudu izvrši u određenom roku, nego ima mogućnost izmijeniti i zamijeniti upravne akte nadležnog tijela koji predstavljaju kršenje presuđene stvari. U vršenju svojih ovlasti može imenovati zamjenika koji umjesto javnopravnog tijela poduzima sve potrebne mjere za izvršenje sudske odluke, a pritom ima i ovlasti odlučivanja o meritumu. On upućuje javnopravno tijelo koje akte da donese i koje radnje da poduzme. Ima istražne ovlasti i može dati pravnu kvalifikaciju utvrđenih činjenica. U Belgiji postoji i postupak izravne prinude izvršenja sudskih odluka. Riječ je o posebnom povjereniku koji u zadanom roku mora izvršiti zadaću. Međutim, taj postupak vrijedi samo za "tutorstvo" nad jedinicama lokalne samouprave. On mora biti formalno predviđen zakonom, dekretom ili nalogom te se primjenjuje samo na samostalne javne službe. Sudska praksa Kasacijskog suda ne isključuje mogućnost da sud prenese ovlasti na pojedinca za postupanje umjesto javnopravnog tijela koje nije izvršilo svoju obvezu, o trošku javnopravnog tijela, ako ta mogućnost ne dovodi u pitanje nastavak službe. U Španjolskoj su se isto tako povećala jamstva za izvršenje odluke. Sud se može sam pobrinuti za izvršenje svojih odluka vlastitim sredstvima ili posredstvom službenika javnopravnog tijela koje je utvrđeno krivim ili nekog drugog javnopravnog tijela. Može donijeti potrebne mjere da bi dao presudi puni učinak, odrediti javnopravnom tijelu da plati novčanu kaznu ako ne poštuje zadane rokove i ponoviti presudu do njezina punog izvršenja. Postoji čak i mogućnost izvršenja preko treće osobe o trošku uprave. Tužitelji mogu od suda u sporrednom zahtjevu zatražiti da precizira nadležno tijelo, mjere koje će se primijeniti da se osigura izvršenje i krajnji rok za izvršenje. Tako sud može izreći sudske penale i prikupiti iskaze svjedoka za eventualni kazneni progon.

Ustavni sud Republike Hrvatske na svojoj je sjednici od 23. siječnja 2013. donio odluku kojom je usvojio ustavnu tužbu podnositelja Zdravka Vanjaka, i to zbog propusta domaćih sudova da "izvrše konačnu i obvezujuću presudu Europskog suda za ljudska prava u predmetu Vanjak protiv Hrvatske".³⁹ Propustom izvršenja navedene presude došlo je do povrede prava članka 46., stavka 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava te članka 115., stavka 3. i 134. Ustava. Ustavni je sud donesene odluke u kojima su nadležna tijela propustila izvršiti konačnu presudu Europskog suda ukinuo te predmet vratio na ponovno postupanje nadležnom prvostupanjskom tijelu. Navedena odluka prva je u kojoj je Ustavni sud utvrdio takav propust, a postupak u kojem je donesen, prvi je u kojemu je Ustavni sud dobio priliku odlučivati o pitanjima vezanima za izvršenje konačnih presuda Europskog suda.⁴⁰

Osim toga, Odbor ministara Vijeća Europe,⁴¹ oslanjajući se posebno na nužnost "očuvanja povjerenja osoba lišenih u sudskom sustavu" kao i na pitanja učinkovitosti, preporuča da se države članice pobrinu "da upravne vlasti u razumnom roku izvrše sudske odluke". U protivnom, preporuka⁴² predviđa uspostavu "adekvatnog postupka" u vidu sudskog naloga ili penala. Ova posljednja također inzistira na mogućnosti postojanja odgovornosti upravnih vlasti u slučaju krivnje zbog neizvršenja sudske odluke, kao i stegovnoj, građansko-pravnoj i čak kaznenoj odgovornosti njezinih službenika.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava zahtijeva da se sudska kontrola odnosi i na djelovanje odluka sudstva, čak ako ono ne traži da sudac nužno ima ovlasti provesti reformiranje (promjene). Međutim, jasno se primjećuje da zakonodavac daje prednost sporovima pune jurisdikcije. I presude Europskog suda za zaštitu ljudskih prava idu u sličnom smjeru. Spor pune jurisdikcije u prvom je redu izraz načela obveznosti izvršenja sudskih presuda i načela zakonitosti, zatim načela efikasnosti i načela ekonomičnosti. Presuda, odnosno rješenje koje upravni sud donosi u sporu pune jurisdikcije, u svemu zamjenjuje upravni akt. Sadržaj takve odluke ne utječe na određenje njezine prirode kao prvobitno sudske. Nepoštovanje načela obveznosti izvršenja sudske presude od strane upravnih tijela daje osnove da sud riješi i upravnu stvar. Sud presudom priznaje određena pojedinačna prava, smanjuje ili ukida neku obvezu utvrđenu nezakonitim upravnim aktom. Presuda zamjenjuje upravni akt nadležnog tijela i predstavlja izvršni naslov.

³⁹ Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-III/3304/2011 od 23. siječnja 2013., Narodne novine, br. 13/2013, toč. I. izreke Odluke.

⁴⁰ Više o tome vidi: Burić, Zoran, Obveza izvršenja konačnih presuda Europskog suda za ljudska prava – u povodu odluke i rješenja Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-III/3304/2011 od 23. siječnja 2013., Zagrebačka pravna revija, Elektronički časopis poslijediplomskog studija Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2013., str. 109-124.

⁴¹ Rec. 2003. 16, 9. rujna 2003., Comité des Ministres aux Etats membres sur l'exécution des décisions administratives et juridictionnelles dans le domaine du droit administratif.

⁴² Preporuke Vijeća ministara imaju samo poticajnu vrijednost budući da "odražavaju (...) neki vid konsenzusa svih europskih vlada na zadanu temu. U Vijeću Europe često se kaže da je bolja, za promicanje pravne države, dobra preporuka od loše konvencije", F. Benoît-Rohmer i H. Klebes, Le droit du Conseil de l'Europe, vers un espace juridique paneuropéen, izdanje Vijeća Europe 2005. 123.

4. Dijalog između nacionalnih upravnih sudova, Suda Europske unije i Europskog suda za zaštitu ljudskih prava u izvršavanju upravnosudskih odluka

Dijalog sudaca predstavlja više praktičnu potrebu negoli pravnu obvezu što se objašnjava nepostojanjem sudbene hijerarhije između europskih i nacionalnih sudova. Njezin je cilj, osobito u svjetlu osiguranja pravne sigurnosti, izbjeći proturječnu sudsku praksu vezanu za isti predmet ili isti pravni problem. Stoga se pitanje dijaloga osobito postavlja kad nacionalni sudac donosi presudu u ime nekog drugog pravnog poretka, kao što je slučaj nacionalnog upravnog suca u njegovoj ulozi europskog suca općeg prava. Tako se dijalog može opisati i kao komunikacija koja nužno ujedinjuje, s ciljem provedbe europskog prava, nacionalne i europske sudove u njihovoj zadaći primjene prava, donošenja presuda i izvršavanja istih. Suradnja je preduvjet za efikasno izvršavanje sudskih odluka. Zato pravila o izvršavanju moraju biti prilagodljiva, ovisno o interesu koji se štiti: zaštita individualnih interesa, zaštita prava tužitelja i zaštita javnog interesa.

Hrvatski upravni sudovi nose poseban teret odgovornosti zbog toga što je njihova odgovornost i zadaća poznavanje i izvršavanje europskog prava. Zbog navedenoga, hrvatski upravni sudovi moraju prihvatiti i izvršavati konvencijsko pravo te prihvatiti proces europeizacije hrvatskog upravnog prava. Za svladavanje spomenutih elemenata vrlo je važno da su upravni suci osposobljeni komunicirati u ovakvom, za njih, novom okruženju, jer suradnja između upravnih sudova i europskih sudova danas predstavlja najvažnije pravno sredstvo povezivanja i stvaranja efikasnog i učinkovitog europskog sudskog prostora. Suradnja u izvršavanju mora biti prisutna među svima spomenutima.

Sud Europske unije postavio je načelo prema kojem su države članice dužne ispraviti štetu⁴³ koju su pojedincima prouzročila kršenja europskog prava, a koja se mogu pripisati državama članicama, uključujući i štetu koja je nastala djelovanjem ili nedjelovanjem nacionalnog zakonodavstva.⁴⁴ Konstrukcija odgovornosti države u europskom pravu kakva je nastala u sudskoj praksi obogatila se novim etapama u svom razvoju u vezi s povredom europskog prava koje proizlazi iz sudske odluke. U presudi *Köbler* od 30. rujna 2003., Sud Europske unije ustvrdio je kako je sudska praksa *Francovich* također primjenjiva na odluke najviših sudova, u iznimnom slučaju kad je sudac na očit način zanemario pravo koje je na snazi. Dvije se primjedbe moraju iznijeti o utemeljenosti takve koncepcije odgovornosti država članica u obnašanju sudbene vlasti. Načelo poštovanja pravomoćnosti moglo bi se destabilizirati, a hijerarhija nacionalnih sudova trebala bi u ovom području nestati. U presudi *Traghetti* od 13. lipnja 2006., Sud Europske unije potvrdio je tu sudsku praksu, ne navodeći precizno što podrazumijeva pod "očito zanemarivanje" europskog prava. Ovom je presudom sudska praksa *Köbler* postala primjenjiva u slučaju pogrešnog tumačenja europskog prava od strane najvišeg suda. Presuda *Traghetti* mogla je biti dobra prilika da se razjasne načela koja su u temelju presude *Köbler*. Jesu li svi rizici koje podrazumijeva ta sudska praksa dovoljno uzeti u obzir? Čini se da je Sud stao na pola puta ustvrdivši kako dolazi do očite povrede europskog prava kada tumačenje suca ima očito pogrešan doseg, osobito s obzi-

⁴³ Više o odgovornosti države za štetu u pravu Europske unije vidi u: Tamara, Čapeta, Rodin, Siniša, str. 75-80

⁴⁴ Sud Europske unije, 19. studenog 1991., *Francovich et Bonifaci*.

rom na relevantnu sudsku praksu Suda u tom području. Ne bi li takva sudska praksa kod prvostupanjskih upravnih sudova koji odlučuju o tužbi koja dovodi u pitanje odgovornost države mogla izazvati refleks prethodnog pitanja zbog razloga koji sami sebe objašnjavaju? Tako da bi Sud, *de facto*, ako se na to ne pripazi, mogao pripisati, opet *de facto*, kvazi-kasacijsku ulogu u odnosu na sve vrhovne sudove država članica. A upravo se to pokušavalo izbjeći od stupanja na snagu Rimskog ugovora. Tako uzimajući u obzir da na temelju općih načela koja uređuju odgovornost javne vlasti teška pogreška koju upravni sud načini u obnašanju sudbenih vlasti može otvoriti pravo na naknadu štete, da ukoliko se tijelo koje se drži presude suprotstavlja dovođenju te odgovornosti u pitanje u slučajevima kada je navodna teška pogreška rezultat samog sadržaja sudske odluke i kada je ta odluka postala pravomoćna, odgovornost države se ipak može dovesti u pitanje u slučaju da sadržaj sudske odluke očito krši europsko pravo čiji je cilj osigurati prava pojedincima.⁴⁵ Danas više ne postoji nikakva sumnja u postojanje interakcije između nacionalnih i europskih sudova. One su očite, brojne i zbog višestrukih razloga neophodne. Svaki sud je brzo razumijevao korisnost interakcije sa svrhom koja se odnosila na obogaćivanje svoje sudske prakse. Nacionalna dimenzija je očigledna. Kada govorimo o dimenziji zajednice i europskoj dimenziji, jasno nam je da je i Sud Europske unije, na kompleksan način, ali ipak među ovim sudionicima.

5. Zaključak

Izvršavanje upravnih i upravnosudskih odluka upravnog suca stavlja u središte odnosa između javnih vlasti i građana, a time i u središte stalnog preispitivanja je li građanin zaštićen od nasrtaja javnih vlasti. Ovdje upravno sudstvo mora i treba biti u stalnoj suradnji s europskim sudovima u izvršavanju i primjeni njihovih odluka. Zato presude upravnih sudova jako puno govore o postignutom stupnju komunikacije upravnih sudova, ali i o tome jesu li upravni suci izgradili novu, "europsku pravnu svijest" i jesu li se uspjeli pravno prilagoditi u novo sudsko okruženje koje oslikava povezivanje nacionalnog prava, konvencijskog prava i prava Europske unije. Da bi shvatili posljedice svoje sudske prakse, upravni sudovi moraju prihvatiti odgovornost u slučaju da i zakonodavac i sudac ne poznaju pravo Europske unije. Tako će doći do uspostavljanja sukladnosti sa sudskom praksom Suda Europske unije iz 1991. koja nameće načelo odgovornosti država članica zbog kršenja prava Europske unije. Cjelokupno umijeće nacionalnog suca, kao i Suda Europske unije, odnosilo se na ublažavanje, pa čak i na uklanjanje učinaka tih nesuglasica i to stalnim nastojanjima da se pomire konvergentne sudske prakse. Hrvatsko upravno sudovanje mora prisvojiti metode u tumačenju i razmišljanju Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava u više značajnih odluka. Upravni sudovi u Republici Hrvatskoj trebaju pridonijeti razvoju zaštite temeljnih prava u Europskoj uniji. Prema tomu, bit ćemo svjedoci pravog uzajamnog obogaćivanja koje će se obnavljati bez prestanka. Važno je da hrvatski upravni suci primjenjuju i izvršavaju konvencijsko i europsko pravo, primjenjuju europske presude, uspostave suradnju uz pomoć postupka prethodnog pitanja, koji se ponekad opisuje kao kamen temeljac europskog pravnog poretk, a ne da u njihovim presudama još uvijek nema utjecaja europskih sudova i njihove prakse. Naravno da je odgovornost Visokog upravnog suda ovdje, također, velika. Naime, na

⁴⁵ Lichère, F., Potvin-Solos, L. i Raynouard, A., str. 65.

upravnom je sudu da – kada mu je podnesen pravni argument o zanemarivanju neke odredbe ili načela europskog prava koje, s obzirom na svoju prirodu, svoj doseg i kako je protumačeno u trenutačnom stanju sudske prakse europskog suca – jamči svojom primjenom učinkovitost poštovanja odredbe ili načela.

Summary

**IMPLEMENTATION OF ADMINISTRATIVE DECISIONS AND
ADMINISTRATIVE COURT DECISIONS**

The authors reconsider the Croatian law relating to the enforcement of administrative decisions and administrative court decisions, and they refer to the relevant legal provisions concerning the implementation in the administrative procedure and administrative dispute. Finally, they discuss on the application of Convention rights and the rights of the European law in the enforcement proceedings.

Keywords: *enforcement, administrative procedure, administrative dispute, the convention right, European law.*